

פרק הישן תחת המטה

מתניתין:

הישן תחת המטה בסוכה לא יצא ידי חובתו, הואיל ואוהל מפסיק בינו לבין הסוכה ונמצא שאינו יושב בסוכה [רש"י וריטב"א⁽³⁾].

אמר רבי יהודה: נזהגין היינו, שהיינו ישנים תחת המטה בפני הזקנים, ולא אמרו לנו דבר, ובגמרא יתבאר טעמו של רבי יהודה.

אמר רבי שמעון: מעשה בטבי עבדו של רבן גמליאל שהיה ישן תחת המטה בסוכה,

ואמר להן רבן גמליאל לזקנים: ראיתם טבי עבדי שהוא תלמיד חכם, ויודע שעבדים פטורין מן הסוכה כנשים הואיל ומצות עשה שהזמן גרמא היא, לפיכך ישן הוא תחת המטה.⁽⁴⁾

ולפי דרכינו למדנו, כלומר: אף על פי שלא אמר לנו לשם לימוד, אלא לשיחת חולין בעלמא שהיה משתבח בעבדו לבדיחותא בעלמא, למדנו על פי דרך בדיחותו: שהישן תחת המטה לא יצא ידי חובתו.

גמרא:

והר"ן תמה, וכי מה איסור יש בדבר לישון בסוכה, ומאי סלקא דעתיה דהירושלמי?! ותירץ: ואפשר דהוה סליק אדעתיה שהיה מוחה בו כדי שלא יברך עליה; אי נמי שלא יבוא לעשות אותן מצוות עשה שהזמן גרמא שיש איסור בעשייתן.

ומהר"ם דקדק בקושיית הירושלמי "ישב לו חוץ לסוכה", דזה קשיא אף אם נאמר שהיה ישן תחת המטה כדי שלא ימחה בו רבן גמליאל?! ותירץ: דלפי מה דסלקא דעתיה דהירושלמי דמשום שאסור לו לישון בסוכה היה ישן תחת המטה, יש לומר, שהיה עושה כן להיכירא שאסור לו לישון בסוכה.

3. ואילו דעת הרי"ף, שמיטה בסוכה הוא מדין סוכה תחת הסוכה [לעיל ט ב]; והבעל המאור חלק עליו, והאריכו בזה הרמב"ן במלחמות הריטב"א והר"ן, וחלקו עליו; ובפשוטו, דעת התוספות בד"ה הישן כדעת הרי"ף.

4. הביאו התוספות מירושלמי דמקשה, למה לא הניחו לו חכמים לישון בסוכה, והרי למדנו בברייתא, שהיה טבי מניח תפילין ולא מיחו בידו חכמים; ומשני: היה עושה כן שלא לדחוק את חכמים שהיו ישנים בסוכה; ופריך: אי שלא לדחוק את חכמים ישב לו חוץ לסוכה; ומשני: היה רוצה לשמוע דברי חכמים.